

KUTSESTANDARD

Arborist, tase 4

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Arborist, tase 4	4

Võimalikud osakutsed ja nimetused kutsetunnistusel	
Osakutse nimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Tõstukil töötav arborist, tase 4	4

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
<p>Arborist, tase 4, on oskustöötaja, kes istutab puittaimi tiheasustusega aladel ning hooldab neid kogu nende elukaare jooksul. Arboristi töö eesmärgiks on tagada puittaimede võimalikult hea tervislik seisund ning turvaline ja esteetiline elukeskkond inimestele.</p> <p>Arborist langetab iseseisvalt puuhooldustöödega seotud otsuseid, lähtudes tööülesandest või projektist, puu bioloogiast ning arboristi kutse-etikast. Arborist töötab enamasti meeskonnas. Arboristi töö eeldab suhtlemist avalikkuse ja klientidega.</p> <p>Arborist töötab välitingimustes, tööaja ja töövõtete valikul arvestab ilmastikust tulenevate riskidega. Märkimisväärne osa tööst toimub maapinnast kõrgemal - kas tõstukil või ronides. Töö nõuab füüsilist vastupidavust, valmisolekut töötada kõrgustes ja sundasendites ning avalikus ruumis möödakäijate tähelepanu all. Töötamisel kõrgustes on nõutav asjakohane julgestus maapinnal tegutseva, päästevõimekust omava isiku poolt.</p> <p>Arborist on kohustatud kasutama asjakohast turva- ja töövarustust ning järgima tööohutusnõudeid. Arboristi töövahendid on nt võsa- ja kettsaed, oksasaed ja sekaatorid, ronimisvarustus, tõstukid, vintsid.</p> <p>Kutsealas on veel puittaimede spetsialist, tase 5 kutse, lähedane kutse on raietöoline, tase 2 kutse. Erinevalt arboristist ei tegele puittaimede spetsialist puude istutamise ja hooldamisega, vaid korraldab ja teeb järelevalvet puuhooldustööde (sh istutustööde) ja ehitusobjektidel puude kaitsemeetmete rakendamise üle. Raietöoline, tase 2 teeb raietöid etteantud tööülesande järgi.</p>
A.2 Tööosad
<ul style="list-style-type: none"> A.2.1 Puittaimede istutamine ja ümberistutamine A.2.2 Puittaimede hooldusloikus A.2.3 Puittaimede raie A.2.4 Parkmetsade hooldamine A.2.5 Viljapuude hooldamine A.2.6 Puittaimede erihooldustööde tegemine A.2.7 Ronimiskõitega töötamine A.2.8 Esmaabi osutamine ja päästmine A.2.9 Juhtimine, juhendamine ja majandamine

Arborist, tase 4 kutse sisaldab osakutset tõstukil töötav arborist, tase 4, mis moodustub tööosadest A.2.1, A.2.2, A.2.3, A.2.4, A.2.5, A.2.6, A.2.8 ja A.2.9.
A.3 Kutsealane ettevalmistus
Arboristina töötavad üldjuhul inimesed, kes on kas läbinud kutseõppe tasemeõppe või omavad praktilist töökogemust (vt ka B.1).
A.4 Enamlevinud ametinimetused
Arborist, puuhoolduspetsialist, kõrghaljastuspetsialist.
A.5 Reguleerimised kutsealal tegutsemiseks
Kohalikel omavalitsustel on õigus oma haldusalal õigusaktidega kehtestada arboristi töö teostajatele kutsetunnistuse nõue.
A.6 Tulevikuoskused
Teave oskuste ja trendide kohta, mille tähtsus valdkonnas kasvab. Arboristi töös on jätkuvalt olulised keskkonnalased teadmised, samuti teadmised rohepöördest ja kliimamuutustest. Vajalikud on teadmised suurte linnapuude istutamisest, metsataimekasvatusest, taimekasvatuse tehnoloogiatest, taimekaitsest ja väetistest. Kasvab vajadus oskuse järele andmeid töödelda ning neid kasutada. Kuna valdkonnas on palju iseendale tööandjaid ja projektipõhist tööd, siis on olulised ettevõtlusoskused, sh enesereklaami ja turundusoskused ning enese- ja ajaplaneerimisoskus. Tähtis on erialase inglise keele oskus (nt erialase IKT kasutamisel).

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Arborist, tase 4 kutsestandard koosneb üldoskustest ja kompetentsidest. Kutse taotlemisel tuleb tõendada üldoskused B.2, kohustuslikud kompetentsid B.3.1-B.3.9 ning kutset läbiv kompetents B.3.10 Tõstukil töötav arborist, tase 4 osakutse taotlemisel tuleb tõendada üldoskused B.2, kohustuslikud kompetentsid B.3.1-B.3.6 ja B.3.8-B.3.9 ning kutset läbiv kompetents B.3.10
Kvalifikatsiooninõuded haridusele ja töökogemusele
Nõuded kutse taotlemisel Töömaailma taotlejale 1. Erialane kutseharidus või vähemalt 3-aastane töökogemus 2. Läbitud esmaabikoolitus Kutseõppe lõpetajale 1. Täies mahus läbitud vastava eriala tasemeõppe õppekava Nõuded kutse taastõendamisel 1. Sama taseme kehtiv või mitte rohkem kui 1 aasta tagasi kehtivuse kaotanud kutse (tõstukil töötaval arboristil võib olla eelnevalt ka arboristi kutse) 2. Vähemalt 3-aastane erialane töökogemus vahetult enne taastõendamist 3. Läbitud täienduskoolitused vähemalt 40 akadeemilise tunni ulatuses taastõendamisele eelneva 5 aasta jooksul 4. Läbitud esmaabikoolitus Kutse andmise korraldus on reguleeritud arboristi kutsete kutse andmise korras.

B.2 Arborist, tase 4 üldoskused
1. Järgib tööd tehes asjakohaseid juhiseid, nõudeid, eeskirju, õigusakte, standardeid jmt. 2. Järgib oma tegevuses keskkonnakaitsega seotud eeskirju, standardeid, juhiseid, seadusi ja tavaid.

3. Juhindub oma töös ja kutsealases tegevuses üldtunnustatud ja tööalastest eetikanõuetest (vt lisa 1); arvestab ka teiste kutsevaldkondade spetsialistide käitumise aluseks olevate heade tavadega.
4. Kasutab oma tegevuses enda ja teiste tervist säästvaid tööviise ning järgib ohutusnõudeid.
5. Mõistab ja kasutab tekstides, arvudes, sümbolites, graafikutes ja kujutistes olevat olulist teavet.
6. Planeerib ja koordineerib ise oma tegevust, paneb paika ajakava ning peab kinni kokkulepitud tööplaanist ja tähtaegadest.
7. Seostab oma tegevust võimalike tagajärgedega ning on valmis ja võimeline tulemustest aru andma.
8. Suhtleb, vahetab teavet, peab nõu ja teeb koostööd isikute ja isikute rühmadega, et leida ühine mõistmine, leppida vajaduse korral kokku kompromissides ja tagada töö maksimaalne tõhusus.
9. Teeb ühiste eesmärkide nimel tõhusat koostööd, mõistes oma ja kolleegide rolli meeskonnas ning käitudes usaldusväärset ja koostööd soodustavalt.
10. Säilitab teistega suheldes hea kontakti, väljendab end arusaadavalt ja arvestab suhtluspartneri vajadustega.
11. Kasutab oma valdkonnas kokkulepitud oskuskeele mõisteid ja termineid.
12. Mõistab võõrkeelset erialateksti, sh peamisi termineid, ning on võimeline suhtlema tasemel A2 (vt lisa 2).
13. Kasutab enese suuliseks või kirjalikuks väljendamiseks vähemalt üht keelt või keelesüsteemi ning saab aru teiste samal moel väljendatust.
14. Mõistab ja kasutab digitaalseid süsteeme, tööriistu ja rakendusi ning töötleb digitaalset teavet iseseisva kasutaja tasemel (vt lisa 3).

B.3 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENSIID

B.3.1 Puittaimede istutamine ja ümberistutamine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tähistab istutustööde teostamise koha, tagamaks võimalike kõrvaliste isikute ja vara turvalisuse. 2. Valmistab ette istutuskoha, lähtudes tööülesandest ning arvestades istiku ja selle juurestiku suurust, kasvupinnase iseloomu ning muid asjaolusid. 3. Valib istutamiseks kvaliteetsed ja tööülesandele vastavad istikud; tagab objektile olevate taimede nõuetekohase hoiustamise. 4. Istutab puittaimi, arvestades istiku ja kasvukoha eripära, puu bioloogiat ning juhindudes projektist ja kehtivatest istikute kvaliteedinõuetest (nt standard EVS 939-2:2020). 5. Vajadusel teeb nõuetekohase istutuslõikuse lähtudes istiku seisundist, bioloogiast ja kehtivatest puuhooldustööde kvaliteedinõuetest (nt standard EVS 939-4:2020). 6. Valmistab püsival kasvukohal kasvava puu juurekava ja võra ette ümberistutamiseks uuele kasvukohale ja teostab istutustööd. 7. Hindab visuaalselt istutatud taimede seisundit ja hooldusvajadust. 8. Teeb istutatud puittaimedele või ümberistutatud puudele järelhooldust lähtudes puu seisundist, kasvukoha eripärast ning bioloogiast; kasutab järelhoolduseks sobivaid töövahendeid ja -materjale. 	
B.3.2 Puittaimede hoolduslõikus	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kontrollib tööks vajalike lubade ja kooskõlastuste olemasolu. 2. Hindab puu seisundit ja sellest tulenevat lõikusvajadust arvestades puu bioloogiat, kasvukohta (tänav, park, parkmets, koduaed, õhuliini lähedus vm). 3. Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed. 4. Planeerib lõikustöö lähtudes lõikusvajadusest, mahust, võimalikest riskidest. 5. Valib vastavalt töö iseloomule nõuetekohased, sertifitseeritud ja tehniliselt korras vahendid (sekaatorid, käsisaed, kettsaad, tõstuk, redelid jne) ja viisid. 6. Teeb puittaimede kujundus- ja hoolduslõikust (nt võra puhastamine, harvendamine, tõstmine) lähtudes puu bioloogiast, vanusest, tervislikust seisundist, liigilisest eripärast, kasutades sobivaid töövahendeid ning õigeid ja ohutuid töövõtteid. 7. Teeb hoolduslõikust tõstukilt seades selle ohutusse tööasendisse juhtides tõstuki liikumist, vajadusel suheldes tõstukijuhiga ja maatoega kasutades kokkulepituid märguandeid või sobivaid sidevahendeid. 8. Hooldab põõsaid ja hekke lähtudes puittaimelõigist, bioloogiast, hoolduse eesmärgist ja hooldusvajadusest. 	

9. Tagab töö käigus inimeste, vara ja keskkonna ohutuse.	
10. Assisteerib puuhooldust tegevat arboristi maapinnalt.	
B.3.3 Puittaimede raie	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Kontrollib tööks vajalike lubade ja kooskõlastuste olemasolu. 2. Hindab puu raie vajadust arvestades puu seisundit ja kasvukohta (tänav, park, parkmets, koduaed, õhuliini lähedus vm). 3. Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed. 4. Planeerib raietöö lähtudes puu seisundist, mõõtmetest, asukohast ning võimalikest riskidest; valib töö teostamise vahendid (nt saed) ja viisid (tõstuk, redelid jne); seab töövahendid töökorda. 5. Langetab ohutult puid, sh piiratud alal nii täistüvedena kui sektsioonidena; tagab raie käigus inimeste, vara ja ümbritseva keskkonna ohutuse. 6. Teeb puude raiet tõstukilt seades selle ohutusse tööasendisse juhtides tõstuki liikumist, vajadusel suheldes tõstukijuhiga ja maatoega kasutades kokkulepitud märguandeid või sobivaid sidevahendeid. 7. Assisteerib puude raiet tegevat arboristi maapinnalt. 8. Teeb ohutult raiet tormikahjustuse aladel.	
B.3.4 Parkmetsade hooldamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Planeerib töö lähtudes parkmetsa hoolduskavast või lähteülesandest; koostab riskianalüüsi. 2. Hooldab parkmetsi, lähtudes kas parkmetsa hoolduskavast, metsamajanduslikest või parkmetsa majandamise põhimõtetest sh arvestades ökoloogia, looduskaitse jms nõudeid.	
B.3.5 Viljapuude hooldamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Planeerib lõikustööd lähtudes hoolduse eesmärgist, viljapuude liigist, bioloogiast ning seisundist. 2. Teeb viljapuude hoolduslõikust kasutades sobivaid töövahendeid, õigeid ja ohutuid töövõtteid ning lõikusviise lähtudes liigist, pookealuse tüübist ning hooldusvajadusest.	
B.3.6 Puittaimede erihooldustööde tegemine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Hindab puu hoolduse vajadust; planeerib töö lähtudes projektist, puuliigist, seisundist, hooldusvajadusest ning kasvukohast. 2. Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed 3. Rakendab ehitusobjektidel kasvavate puittaimede võra, tüve ja juurte kaitseks asjakohaseid meetmeid lähtudes puu bioloogiast ja puu kaitset reguleerivate normdokumentide ning muude ettekirjutuste nõuetest. 4. Valib sobiva tüveharude toetamise viisi, paigaldamise skeemi ja materjali; paigaldab puudele tugivööd vm toetamise vahendid lähtudes puu seisundist. 5. Hindab kasvupinnase seisundit ning rakendab meetmeid kasvupinnase parandamiseks (nt õhustamine ja väetamine). 6. Rakendab kaitsemeetmeid puittaimi kahjustavate mõjurite vastu lähtudes liigist, kasvukohast ja kahjustavatest teguritest (nt päike, soolad, ulukid, mehaanilised vigastused jne). 7. Rakendab meetmeid puittaimede haiguste levimise ennetamiseks ja teeb taimekaitsetöid lähtudes kahjustajast ja preparaate kasutusjuhenditest.	
B.3.7 Ronimiskõitega töötamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed. 2. Valib tööülesandest lähtudes nõuetekohaselt sertifitseeritud ronimisvarustuse, isikukaitse- ja töövahendid ning veendub nende tehnilises korrasolekus. 3. Teeb kõielt puuhooldus- või langetustöid arvestades hoolduse- ja raie eesmärgi. 4. Teeb koostööd maatoega ning tagab inimeste, vara ja keskkonna ohutuse töö käigus. 5. Hooldab ronimisvarustust arvestades tootjapoolseid juhiseid.	
B.3.8 Esmaabi andmine ja päästevõimekus	EKR tase 4
Tegevusnäitajad	

1. Hindab olukorda sündmuskohal lähtudes enese ja kannatanu ohutusest ning võimalikust õnnetuse põhjusest; maandab järgneda võivate õnnetuste riski ja teavitab päästeteenistust.
2. Hindab kannatanu seisundit visuaalselt, verbaalselt ja/või manuaalselt selgitades esmaabi andmise vajaduse vastavalt vigastuse eripärale.
3. Hindab vajadust ja võimalusi tuua kõrgtööd tegev kannatanu maapinnale.
4. Kasutab kannatanu juurde jõudmiseks tõstukit või ronimissüsteemi ja toimetab võimalusel kannatanu maapinnale kasutades ronimissüsteemi.
5. Annab esmast elupäästvat abi vastavalt oma pädevusele ja vigastuse eripärale või järgib päästeteenistuse juhiseid.
6. Teavitab juhtunust asjakohaseid isikuid.

B.3.9 Juhtimine, juhendamine ja majandamine
EKR tase 4
Tegevusnäitajad

1. Tutvub lähteülesandega ning koostab tööga seotud kulude kalkulatsiooni ja hinnapakumise lähtudes tööeripärast ning arvestades kehtivatest õigusaktidest tulenevaid nõudeid.
2. Sõlmib tellijaga lepinguid, võtab objekte tööks vastu ja annab neid üle; dokumenteerib tehtud tööd vastavalt lepingule.
3. Annab klientidele erialast nõu (nt istutamise, puuhoolduse, raie kohta).
4. Veendub vajalike lubade ja kooskõlastuste olemasolus; nende puudumisel korraldab nende hankimise või hangib need arvestades kehtivatest õigusaktidest tulenevaid nõudeid.
5. Juhib ja juhendab kaastöötajaid, annab edasi erialast oskusteavet.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID
B.3.10 Arborist, tase 4 kutset läbiv kompetents
EKR tase 4
Tegevusnäitajad

1. Tagab töö käigus inimeste, vara ja keskkonna ohutuse.
2. Järgib liiklusohutuse ja liiniohutuse (elekter, side jt) nõudeid.
3. Töötab võsasaega lähtudes tööülesandest kasutades ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid.
4. Töötab kettsaega maapinnalt, tõstukilt, köielt lähtudes tööülesandest, kasutades ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid.
5. Hooldab töö- ja turvavahendeid (nt lõikurid, võsa- ja kettsaad, ronimisvarustus) heaperemehelikult vastavalt kasutus- ja hooldusjuhenditele.
6. Teeb eesmärgipäraseid lõikusi kasutades asjakohaseid lõikeid, lõikuse liike ja viise.
7. Kasutab arboristitöödel eesmärgipäraselt sõlmi.
8. Korrastab objekti vastavalt tööülesandele.

Teadmised

1. puubioloogia, sh puidusisesed kaitsemehhanismid; puuliikide omadused ja kasvukoha nõuded, ökoloogia;
2. kasvupinnased, nende liigid ja omadused, mullaparandusmeetmed;
3. puittaimede kahjurid ja haigused;
4. väetised ja taimekaitsevahendid, nende ohutu ja eesmärgipärane kasutamine.

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile

1. Kutsestandardi tähis kutseregistris

16-30112023-2.1/6k

2. Kutsestandardi koostajad	Mart Hiio, Eesti Arboristide Ühing MTÜ Marje Kask, Luua Metsanduskool Eve Viktoria Lasberg, OÜ Sõbra Lilled Ats Mölder, Atscender OÜ Tiit Pajuste, Vesilõigu OÜ Andreas Kaal, Puu Värk OÜ Arpo Pöld, Revatrin Grupp OÜ
3. Kutsestandardi kinnitaja	Metsanduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	32
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	30.11.2023
6. Kutsestandard kehtib kuni	29.11.2028
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	6210 Metsanduse jms oskustöölised
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	4
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Arborist, EstQF Level 4
Vene keeles	Арборист
C.3 Lisad	
Lisa 1 Arboristi eetikakoodeks	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	
Lisa 3 Digipädevuste enesehindamiskaala	